

OLIV TA'LIM SOHASIDA DAVLAT XUSUSIY SHERIKLIK LOYIHALARI SAMARADORLIGI TADQIQI

Muxtorova Nafisa Rustamovna

O'zbekiston Respublikasi bank moliya akademiyasi.

Annotatsiya: Oliy ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklik (DXS) loyihalari, ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va sifatini oshirish maqsadida muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada Davlat-xususiy sheriklik loyihalarining samaradorligi, ularning afzalliklari va kamchiliklari, shuningdek, kelajakdagi rivojlanish istiqbollari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Oliy ta'lim, Davlat-xususiy sheriklik loyihalari, hamkorlik, moliya, baholash, xususiy sektor, moliyaviy nazorat.

Davlat-xususiy sheriklik — bu davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik bo'lib, unda xususiy sektor ta'lim muassasalarini qurish, boshqarish yoki moliyalashtirishda ishtirok etadi. Bu yondashuv, davlatning moliyaviy yukini kamaytirish va ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan. Davlat-xususiy sheriklik loyihalarining samaradorligini baholash uchun bir nechta mezonlar mavjud. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari orqali ta'lim muassasalarida zamonaviy o'quv dasturlari, innovatsion texnologiyalar va malakali o'qituvchilarni jalb qilish imkoniyati oshadi. Bu, o'quvchilarning bilim darajasini oshirishga yordam beradi. Xususiy sektorning ishtiroki, ta'lim muassasalariga qo'shimcha moliyaviy resurslar keltiradi. Bu, davlat byudjetiga yuklamani kamaytiradi va ta'lim muassasalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlaydi. Xususiy sektor, yangi texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarni taqdim etish orqali ta'lim jarayonini takomillashtirishga yordam beradi. Bu, o'quvchilarning ijodkorlik va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari, ijtimoiy mas'uliyatni oshirishga yordam beradi. Xususiy sektor, ta'lim sohasida ijtimoiy muammolarni hal qilishga qaratilgan dasturlarni amalga oshirishi mumkin.[6]

Biroq, Davlat-xususiy sheriklik loyihalarining amalga oshirilishi ba'zi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Xususiy sektorning ta'lim sohasidagi ishtiroki, ta'lim sifatini nazorat qilishda qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin. Davlat tomonidan sifat nazoratini ta'minlash zarur. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari, ba'zi hollarda, ijtimoiy tengsizlikni kuchaytirishi mumkin. Xususiy ta'lim muassasalari, yuqori to'lovlar bilan bog'liq bo'lishi mumkin, bu esa kam ta'minlangan qatlamlar uchun ta'limga kirishni qiyinlashtiradi. Xususiy sektorning ta'lim sohasidagi ishtiroki, uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlashda qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin. Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi kelishuvlar va shartnomalar doimiy ravishda yangilanib turishi zarur. Oliy ta'lim sohasida Davlat-xususiy sheriklik loyihalarini rivojlantirish uchun quyidagi istiqbollarni ko'rib chiqish mumkin. Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kengaytirish, ta'lim sifatini oshirish va moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilishda muhim ahamiyatga ega. Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni joriy etish, o'quvchilarning bilim darajasini oshirishga yordam beradi. Ta'lim sifatini nazorat qilish tizimini takomillashtirish, Davlat-xususiy sheriklik loyihalarining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Xususiy sektorning ijtimoiy mas'uliyatini oshirish, ta'lim sohasida ijtimoiy muammolarni hal qilishga qaratilgan dasturlarni amalga oshirishga yordam beradi.[5]

Davlat-xususiy sheriklik (DXS) loyihalarining ta'lim sifatiga ta'siri bir qator omillar orqali namoyon bo'ladi. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari orqali xususiy sektor ta'lim muassasalariga zamonaviy o'quv dasturlarini joriy etish imkoniyatini beradi. Bu, o'quvchilarning bilim darajasini oshirishga yordam beradi va ularni zamonaviy ish bozoriga tayyorlaydi. Xususiy sektor, ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni joriy etishga qodir. Masalan, onlayn ta'lim platformalari, interaktiv o'quv materiallari va boshqa texnologiyalar o'quvchilarning o'qish jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari orqali xususiy sektor malakali o'qituvchilarni jalb qilish imkoniyatiga ega. O'qituvchilarning sifatli tayyorgarligi va tajribasi ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Xususiy sektorning ishtiroki, ta'lim muassasalariga qo'shimcha moliyaviy resurslar keltiradi. Bu resurslar ta'lim muassasalarining

infratuzilmasini yaxshilash, yangi texnologiyalarni joriy etish va o'qituvchilarni rag'batlantirish uchun ishlatilishi mumkin. [4]

Davlat-xususiy sheriklik loyihalari, ta'lim sifatini nazorat qilishda yangi yondashuvlarni taqdim etishi mumkin. Xususiy sektor, ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan dasturlarni amalga oshirishda faol ishtirok etishi mumkin. Xususiy sektor, ijtimoiy mas'uliyatni oshirish orqali ta'lim sifatini yaxshilashga yordam beradi. Masalan, ijtimoiy muammolarni hal qilishga qaratilgan dasturlarni amalga oshirish orqali ta'limga kirishni kengaytirishi mumkin. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishga yordam beradi. Xususiy sektor tomonidan taqdim etilgan yangi imkoniyatlar va resurslar, o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirishi mumkin. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ular zamonaviy o'quv dasturlari, innovatsion texnologiyalar, malakali o'qituvchilar va qo'shimcha moliyaviy resurslar orqali ta'lim jarayonini takomillashtirishga yordam beradi. Biroq, ta'lim sifatini nazorat qilish va ijtimoiy tengsizlikni kamaytirish kabi masalalar ham e'tiborga olinishi zarur. [1]

Oliy ta'limda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini rivojlantirish uchun bir qator istiqbollari mavjud. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari orqali innovatsion ta'lim modellarini, masalan, dual ta'lim tizimini joriy etish mumkin. Bu modelda talabalar nazariy bilimlarni o'zlashtirish bilan birga, amaliy tajriba ham oladilar. Xususiy sektor, oliy ta'lim muassasalariga investitsiya kiritish orqali ta'lim sifatini oshirishga yordam berishi mumkin. Bu investitsiyalar yangi texnologiyalar, laboratoriyalar va o'quv resurslarini yaratishga yo'naltirilishi mumkin. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari orqali o'qituvchilarni malakasini oshirish va ularni zamonaviy ta'lim metodologiyalari bilan tanishtirish imkoniyatlari yaratiladi. Bu, o'qituvchilarning sifatini oshirishga yordam beradi. Xususiy sektor, ijtimoiy mas'uliyatni oshirish orqali ta'limga kirishni kengaytirishi mumkin. Masalan, kam ta'minlangan qatlamlar uchun stipendiyalar yoki grantlar taqdim etish orqali. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari, o'quv dasturlarini zamonaviy talablar va ish bozorining ehtiyojlariga mos ravishda yangilash imkonini beradi. Bu, talabalarni ishga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. [2]

Xususiy sektor, onlayn ta'lim platformalarini rivojlantirish orqali kengroq auditoriyaga ta'lim berish imkoniyatini yaratadi. Bu, talabalar uchun qulayliklar yaratadi va ta'limga kirishni osonlashtiradi. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari, oliy ta'lim muassasalarida tadqiqot va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlashga yordam beradi. Xususiy sektor, tadqiqot loyihalariga moliyaviy yordam ko'rsatishi mumkin. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari orqali xalqaro ta'lim muassasalari bilan hamkorlik o'rnatish imkoniyatlari yaratiladi. Bu, talabalar va o'qituvchilar uchun yangi tajribalar va bilimlarni olish imkonini beradi. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari, oliy ta'lim muassasalarida karyera markazlarini tashkil etish va ishga joylashish imkoniyatlarini kengaytirishga yordam beradi. Bu, talabalarni ish bozoriga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. Oliy ta'limda Davlat-xususiy sheriklik loyihalarini rivojlantirish uchun ko'plab istiqbollar mavjud. Ular innovatsion ta'lim modellarini joriy etish, xususiy sektorning investitsiyalari, o'qituvchilarni rivojlantirish va ijtimoiy mas'uliyat loyihalarini amalga oshirish orqali ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi. Bu istiqbollar, ta'lim tizimini yanada samarali va zamonaviy qilishga xizmat qiladi.[3]

Oliy ta'lim tizimida davlat-xususiy sheriklik loyihalari so'nggi yillarda muhim o'rin egallab kelmoqda. Ushbu loyihalar ta'lim sifatini oshirish, resurslarni samarali taqsimlash va talabalar uchun yangi imkoniyatlar yaratish maqsadida amalga oshiriladi. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari orqali ta'lim muassasalari, davlat organlari va xususiy sektor o'rtasida hamkorlik o'rnatilib, ta'lim jarayonining sifatini yaxshilashga qaratilgan strategiyalar ishlab chiqiladi.

Davlat-xususiy sheriklik loyihalari orqali davlat va xususiy sektor o'rtasida moliyaviy va moddiy resurslar taqsimlanadi. Xususiy sektor tomonidan kiritilgan investitsiyalar ta'lim muassasalarining infratuzilmasini yaxshilash, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va o'qituvchilarni malakasini oshirishga yordam beradi. Bu esa ta'lim sifatini oshirishga olib keladi. Xususiy sektorning ta'lim tizimiga kirishi innovatsion yondashuvlarni olib keladi. Xususiy kompaniyalar o'z tajribalarini va zamonaviy metodologiyalarini ta'lim jarayoniga tatbiq etish orqali talabalar uchun qiziqarli va samarali o'qitish usullarini taklif etadi. Bu, o'z navbatida, talabalar bilimini va ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari

talabalarni amaliy tajribaga ega bo'lish imkoniyatini yaratadi. Xususiy sektor bilan hamkorlikda tashkil etilgan stajirovkalar va amaliyotlar talabalar uchun real ish sharoitida o'z bilimlarini qo'llash imkonini beradi. Bu, o'z navbatida, bitiruvchilarning ishga joylashish ko'rsatkichlarini oshiradi va ularning malakasini yaxshilaydi. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari orqali ta'lim muassasalari ish beruvchilar talablariga mos keladigan dasturlarni ishlab chiqish imkoniyatiga ega bo'ladi. Xususiy sektor bilan yaqin hamkorlik talabalar uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni o'zlashtirishda yordam beradi. Bu, o'z navbatida, ta'lim sifatini oshiradi va bitiruvchilarning ishga joylashish imkoniyatlarini kengaytiradi. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari ta'lim sifatini baholash va monitoring qilish tizimlarini joriy etishga yordam beradi. Xususiy sektorning ishtiroki bilan ta'lim muassasalari o'z faoliyatini baholash va takomillashtirish uchun zaruriy ma'lumotlarni to'playdi. Bu jarayon ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan strategiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi. Oliy ta'limda davlat-xususiy sheriklik loyihalari ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Resurslarni samarali taqsimlash, innovatsion yondashuvlar, amaliy tajriba, ish beruvchilar talablariga moslik va ta'lim sifatini baholash kabi jihatlar Davlat-xususiy sheriklik loyihalarining ta'lim sifatiga ta'sirini ko'rsatadi. Ushbu loyihalar orqali ta'lim tizimi yanada rivojlanib, talabalar uchun yangi imkoniyatlar yaratish imkoniyatiga ega bo'ladi. Natijada, Davlat-xususiy sheriklik loyihalari nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa:

Oliy ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklik loyihalari, ta'lim sifatini oshirish va moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilishda muhim rol o'ynaydi. Biroq, ularning samaradorligini oshirish uchun sifat nazoratini ta'minlash, ijtimoiy tengsizlikni kamaytirish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish zarur. Kelajakda DXS loyihalarini rivojlantirish, ta'lim sohasida yangi imkoniyatlar yaratadi va o'quvchilarning bilim darajasini oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi huzuridagi Davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish agentligi sayti.

2.Radjabova, Gavxar Umarovna. "OLIY TA'LIM MUASSASALARINING TA'LIM XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH." Oriental Art and Culture 4.3 (2023): 725-731.

3.Umarovna, Radjabova Gavxar. "ESSENCE AND FEATURES OF THE MARKET FOR EDUCATIONAL SERVICES." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.11 (2023): 408-413.

4.Umarovna, Radjabova Gavxar. "HOZIRGI ZAMON IQTISODIY TARAQQIYOTIDA TASHKILOTNING INNOVATSIYON FAOLIYATINING AHAMIYATI." Oriental Art and Culture 7 (2021): 185-189.

5.Umarovna, Rajabova Gavkhar. "IMPROVING THE PERFORMANCE MANAGEMENT OF THE HIGHER EDUCATION SYSTEM IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN." Open Access Repository 8.11 (2022): 81-86.

6.Ustadjalilova, X. A., & Ostonov, S. M. (2021). IMPROVING THE MECHANISMS OF CURRICULUM DEVELOPMENT IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS. Актуальные научные исследования в современном мире, (5-10), 10-14.